

Sygn. akt: I C 243/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym: Przewodniczący: SSO Juliusz Ciejejk

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. S.**

przeciwko **P. R. i A. R.**

o zapłatę

I. utrzymuje w mocy w całości nakaz zapłaty z dnia 27 listopada 2017 r., wydany przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie I (...)

II. zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 243/18

UZASADNIENIE

Powód J. S. wniósł w dniu 14 listopada 2017 r. pozew o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwani A. R. i P. R. solidarnie zapłacą na rzecz powoda z weksla kwotę 134.705,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 1 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że jest w posiadaniu weksla własnego in blanco wystawionego przez A. R. i P. R.. Do pozwu dołączył m.in. umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2017 r., podpisane przez strony, które zawierały w swej treści postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia zapłaty czynszu dzierżawnego wekslem in blanco. Z powodu braku płatności weksel został przez niego uzupełniony. Nie został wykupiony przez pozwanych w terminie oznaczonym na wekslu (tj. do dnia 31 lipca 2017 r.). (k. 3-6)

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie I (...) Sąd Okręgowy w Olsztynie nakazał pozwanym A. R. i P. R. zapłacić solidarnie na rzecz powoda J. S. dochodzą pozwem kwotę wraz z żądanymi odsetkami oraz kwotę 5.301 zł tytułem kosztów procesu. (k. 41)

W ustawowym terminie każdy z pozwanych w oddzielnym piśmie procesowym wniósł zarzuty od nakazu zapłaty, domagając się jego uchylenia i oddalenia powództwa w całości.

Uzasadniając swoje stanowiska pozwani podnieśli 2 zarzuty, wskazując że:

- weksel in blanco został wypełniony na kwotę niezgodną z treścią umów dzierżawy, tj. zawartego w nich porozumienia wekslowego, tzn. obejmował również połowę podatku rolnego od nieruchomości,

- weksel in blanco został wypełniony na kwotę niezgodną z treścią umów dzierżawy, tj. zawartego w nich porozumienia wekslowego, tzn. obejmował również czynsz za używanie i pobieranie pożytków na nieruchomości składającej się z działki nr (...) w obrębie Ł., gm. B. o pow. 21,25 ha, która została sprzedana przez powoda osobom trzecim, którzy to uniemożliwiali pozwanym wykonywanie w latach 2015-2016 działalności rolniczej na tej nieruchomości. (k. 48-52, 53-57)

W odpowiedzi na zarzuty powód wskazał, że

- weksel in blanco został uzupełniony przez niego kwotą należną mu zgodnie z umowami dzierżawy, tj. zawartego w nich porozumienia wekslowego, na którą składają się wyłącznie zobowiązania czynszowe pozwanych,

- miał on prawo przenieść własność nieruchomości, albowiem przewidywał to § 9 zwartych między stronami umów dzierżawy, który wskazywał na możliwość jej zbycia pod warunkiem zagwarantowania dzierżawcom, że nowy właściciel zapewni im dzierżawę na czas trwania łączących ich umów dzierżawy; nabywcy w żaden sposób nie uniemożliwiali pozwanym uprawiania dzierżawionej ziemi.

Tym samym wskazując na bezpodstawność zarzutów pozwanych, podtrzymał w całości żądanie pozwu. (k. 139-142)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. S. jest właścicielem oraz dzierżawcą nieruchomości gruntowych położonych m.in. w gminach - O., Z., D., J. i B.. Po uzyskaniu pisemnej zgody właściciela wydzierżawianych przez niego nieruchomości do dalszego ich wydzierżawiania, w dniu 17 kwietnia 2012 r. zawarł z A. R. i P. R. oddzielne umowy dzierżawy. Ich przedmiotem były będące w posiadaniu powoda tereny zielone. Na nich dzierżawcy zobowiązali się prowadzić działalność rolniczą zgodnie z wymaganiami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jak również przeznaczyć część obszaru do programu rolno-środowiskowego, z którego mieli uzyskiwać dopłaty bezpośrednie.

Strony ustaliły, że umowy zostają zawarte na okres od dnia 17 kwietnia 2012 r. do dnia 28 lutego 2017 r.

Dzierżawcy zobowiązali się do zapłaty wydzierżawiającemu czynszu dzierżawnego w wysokości połowy kwot należnych z wszystkich rodzajów dopłat bezpośrednich od użytków rolnych, które objęte były dopłatami, z tym, że czynsz nie mógł wynosić mniej niż 940 zł od 1 ha użytków rolnych rocznie. W przypadku obniżenia wysokości dopłat bezpośrednich w stosunku do ich wysokości, czynsz miał ulec zmniejszeniu proporcjonalnie do wysokości zmniejszenia dopłat.

W celu ustalenia dokładnej wysokości należnego w danym roku czynszu dzierżawnego dzierżawcy zobowiązali się do przekazywania wydzierżawiającemu w ciągu 7 dni od złożenia lub otrzymania, uwierzytelnionych kopii: wniosków o dopłaty obszarowe, decyzji o przyznaniu wszystkich dopłat do nieruchomości objętych umowami oraz dowodów przelewów dopłat.

W dniu corocznego rozliczania płatności, dzierżawcy mieli przedkładać wydzierżawiającemu dokument potwierdzający datę zasilenia rachunku bankowego kwotą dopłat bezpośrednich.

Strony ponadto ustaliły, iż nie przedstawienie przez dzierżawców w/w dokumentów we wskazanym terminie może spowodować samodzielne wyliczenie przez wydzierżawiającego należnego czynszu dzierżawnego, na co dzierżawcy wyrazili zgodę.

Dodatkowo dzierżawcy mieli zapłacić wydzierżawiającemu kwotę stanowiącą równowartość połowy ponoszonego przez niego w okresie obowiązywania umów kwoty podatku rolnego, związanego z wydzierżawianymi nieruchomościami.

Coroczna zapłata czynszu oraz w/w kwot miała zostać dokonywana na rachunek bankowy J. S. w terminie 7 dni od dnia przekazania przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dzierżawcom należnych dopłat. Wydzierżawiającemu z tytułu nieterminowego przekazania kwot pieniężnych przysługiwały odsetki ustawowe.

Ponadto w § 9 umów strony ustaliły, że w okresie ich obowiązywania wydzierżawiający ma prawo zbyć grunty rolne zgłoszone do programu rolno-środowiskowego, pod warunkiem zagwarantowania dzierżawcom, że nowy właściciel zapewni im dzierżawę nieruchomości do końca okresu trwania umowy dzierżawy.

Jako zabezpieczenie zapłaty czynszu dzierżawnego A. R. i P. R. w dniu 17 kwietnia 2012 r. wystawili weksel in blanco.

(bezsporne, w tym dowód: umowa dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. wraz z załącznikiem – k. 12-13, 16, aneks nr (...) z dnia 17 kwietnia 2012 r. do umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. – k 14-15, aneks nr (...) z dnia 9 maja 2012 do umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. – k 17-18, umowa dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. wraz z załącznikiem – k. 19-21, aneks nr (...) z dnia 18 kwietnia 2012 r. do umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. – k 22-23, aneks nr (...) z dnia 9 maja 2012 do umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. wraz z załącznikiem – k 24-25, kserokopia weksla in blanco – k. 11, zeznania powoda J. S. – k. 195-197, zeznania pozwanej A. R. – k. 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k. 181-182)

W dniu 14 maja 2012 r. powód podpisał z pozwanymi aneks nr (...) do umów dzierżawy, na mocy którego jedynym dzierżawcą nieruchomości stał się P. R.. Natomiast w dalszym ciągu zarówno A. R., jak i P. R. byli współdłużnikami wekslowymi J. S. w związku z podpisaniem przez nich weksla in blanco zabezpieczającego zobowiązania czynszowe zgodnie z treścią § 4 każdej z umów dzierżawy.

(bezsporne, w tym dowód: aneks nr (...) z dnia 14 maja 2012 r. do umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. – k. 26, zeznania pozwanej A. R. – k. 180-181)

Wszystkie wydzierżawione przez powoda grunty uprawiał P. R. - m. in. siał na nich trawy i zbierał siano. Ponadto zgodnie z ustną umową świadczył na rzecz powoda inne usługi związane z branżą rolniczą, m.in. oczyszczał jego pola celem przygotowania pod uprawę oraz ścinał zakrzaczenia.

(bezsporne w tym dowód: zeznania powoda J. S. – k. 195-197, zeznania pozwanej A. R. – k. 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k. 181-182)

J. S. w dniu 30 listopada 2015 r. zawarł z P. R. aneks nr (...) do umowy dzierżawy. W aneksie tym strony m.in. postanowili, że z dniem 30 listopada 2015 r. wyłączają z dzierżawy powierzchnię 21,25 ha na działce (...) w obrębie Ł., gm. B.. Jednak dla kontynuowania programu rolno-środowiskowego na tej działce oraz dalszego korzystania z dopłat bezpośrednich, powód wydzierżawił ją ponownie pozwanemu na okres od dnia 30 listopada 2015 r. do dnia 14 marca 2017 r.

(bezsporne, w tym dowód: aneks nr (...) do umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. – k. 27-28, zeznania powoda J. S. – k. 195-197)

Dnia 2 grudnia 2015 r. powód sprzedał na rzecz M. A. (1) i Z. A. nieruchomość gruntową składającą się z działki nr (...) obręb Ł., gm. B.. W celu realizacji zapisu zawartego w § 9 umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r., J. S. zawarł w dniu 2 grudnia 2015 r. z nabywcami w/w nieruchomości umowę użyczenia. Zgodnie z postanowieniami tej umowy małżonkowie A. zobowiązali się do użyczenia sprzedającemu powierzchni 21,25 ha, która jest częścią działki (...) obręb Ł., gm. B., z prawem dalszego jej poddzierżawiania P. R., do dnia wygaśnięcia umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r.

(dowód: umowa użyczenia z dnia 2 grudnia 2015 r. – k. 143, zeznania świadka M. A. (2) – k. 176-177, zeznania świadka M. A. (3) – k. 177-178, zeznania powoda J. S. – k. 195-197, zeznania pozwanej A. R. – 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k.181-182)

Mimo sprzedaży nieruchomości M. A. (2) i Z. A., pozwany miał prawo - wynikające z postanowień umowy dzierżawy - wjechać i wykonać na niej prace, w tym - skosić trawę, albowiem były to pastwiska i trwałe użytki zielone. Powyższe

wynikało również z obowiązku nałożonego na pozwanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, związanego z pobieraniem przez nich dopłat bezpośrednich.

(dowód: zeznania świadka K. K. – k. 178-179, zeznania świadka M. A. (2) – k. 176-177, zeznania świadka M. A. (3) – k. 177-178)

Nowi właściciele w/w gruntów nigdy nie sprzeciwiali się, ani też nie utrudniali P. R. korzystania z dzierżawionych przez niego pól. Mimo to pozwany po zakupie przez nich tej nieruchomości, nigdy na niej nie był, ani też się nią nie zajmował. Koszenie trawy i dbanie o nieruchomość spoczywało na barkach - synów małżonków A. bądź też ich sąsiedzie - M. P..

(dowód: zeznania świadka M. A. (2) – k. 176-177, zeznania świadka M. A. (3) – k. 177-178, zeznania powoda J. S. – k. 195-197, zeznania pozwanej A. R. – 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k.181-182)

W związku z pobieraniem przez pozwanych dopłat bezpośrednich związanych z uprawą rolną dzierżawionych przez nich nieruchomości, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przeprowadzała na tych terenach kontrole – wszystkie wypadły pozytywnie. W związku z czym, w latach 2012-2016 pozwani otrzymywali dotacje, których nigdy, nawet po sprzedaży części gruntów przez wydzierżawiającego, nie musieli zwracać Agencji.

(bezsporne, w tym dowód: zeznania pozwanego P. R. – k.181-182)

W trakcie trwania stosunku dzierżawy pozwani nie regulowali wynikających z umów należności zgodnie z ustalonym harmonogramem i w pełnej wysokości. Jeśli już dokonywali wpłat, to wydzierżawiający zaliczał je w pierwszej kolejności na podatki, a następnie na czynsz. Poza tym J. S. częściowo pomniejszał ich zobowiązania czynszowe zaliczając na ich poczet - wartość wyświadczonych w latach 2012-2014 przez P. R. na jego rzecz różnych usług rolnych – oczyszczanie pól, wycinka.

(dowód: zeznania powoda J. S. – k. 195-197, zeznania pozwanej A. R. – 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k.181-182)

Od 2015 r. A. R. i P. R. zaprzestali dokonywania jakichkolwiek wpłat na rzecz powodowa. Dodatkowo pozwani w części nie wywiązali się z obowiązku przedkładania wydzierżawiającemu dokumentów potwierdzających wysokość otrzymanych dopłat, w związku z czym zgodnie z § 3a umów dzierżawy zmienionych aneksem nr (...), w przypadku nie otrzymania stosownych dokumentów, naliczał on czynsz dzierżawny za poszczególne lata w wysokości minimalnej określonej w umowach.

(dowód: zeznania pozwanej A. R. – 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k.181-182)

J. S. wielokrotnie informował pozwanych o zaległościach w płatności czynszu. Ponadto w piśmie z dnia 10 sierpnia 2016 r. wezwał pozwanego do zapłaty, na które ten nie odpowiedział.

(dowód: pismo z dnia 10 sierpnia 2016 r. – k. 29-30)

Na wartość zadłużenia czynszowego pozwanych składają się następujące kwoty:

- kwota 4.505,80 zł tytułem zadłużenia za rok 2012 [68.126,80 zł (czynsz za rok 2012) - 63.621 zł (wpłaty gotówkowe dokonywane przez pozwanych na poczet należnego czynszu oraz kompensata - wartość wykonanych przez pozwanego na rzecz powoda usług) = 4.505,80 zł],

- kwota 3.265,00 zł tytułem zadłużenia za rok 2013 [66.830 zł (czynsz za rok 2013) - 63.565 zł (wpłaty gotówkowe dokonywane przez pozwanych na poczet należnego czynszu oraz kompensata - wartość wykonanych przez pozwanego na rzecz powoda usług) = 3.265 zł],

- kwota 3.498,50 zł tytułem zadłużenia za rok 2014 [63.145,50 zł (czynsz za rok 2014) - 59.647 zł (wpłaty gotówkowe dokonywane przez pozwanych na poczet należnego czynszu oraz kompensata - wartość wykonanych przez pozwanego na rzecz powoda usług) = 3.498,50 zł],

- kwota 60.124,50 zł tytułem zadłużenia za rok 2015,

- kwota 63.312,00 zł tytułem zadłużenia za rok 2016,

Łącznie: 134.705,80 zł.

(dowód: zeznania powoda J. S. – k. 195-197, zeznania pozwanej A. R. – 180-181, zeznania pozwanego P. R. – k.181-182)

Pismami z dnia 14 lipca 2017 r. J. S. poinformował każdego z pozwanych, że w dniu 5 lipca 2017 r. wypełnił on wystawiony przez nich weksel in blanco na kwotę 134.705,80 zł oraz wezwał ich do jego wykupu w terminie do 31 lipca 2017 r., pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Jako datę płatności weksla ustalili dzień 31 lipca 2017 r. Powyższe pisma zostały odebrane przez pozwanych w dniu 1 sierpnia 2017 r.

(dowód: kserokopia weksla in blanco – k. 11, wezwanie do wykupu weksla skierowane do A. R. wraz z potwierdzeniem odbioru – k. 31-33, wezwanie do wykupu weksla skierowane do P. R. wraz z potwierdzeniem odbioru – k. 34-36)

W odpowiedzi na powyższe A. R. poinformowała powoda, że wraz z mężem chcą zakończyć spór w drodze ugody, jednak do dnia wniesienia pozwu nie udało się osiągnąć między stornami w tym przedmiocie żadnego porozumienia. Do chwili wniesienia pozwu pozwani nie wykupili weksla i nie uregulowali należności z tego tytułu.

(dowód: pismo A. R. z dnia 8 sierpnia 2017 r. – k. 37, odpowiedź na pismo A. R. z dnia 30 sierpnia 2017 r.- k. 38)

Sąd zważył, co następuje:

Pozwani w zarzutach od nakazu zapłaty i w toku postępowania, które toczyło się po ich wniesieniu nie podnieśli żadnych zarzutów, które zmierzałyby do wskazania, że weksel in blanco został wypełniony niezgodnie z deklaracją, w sytuacji gdy powództwo zostało oparte na wekslu, co skutkowało utrzymaniem w mocy zaskarżonego nakazu zapłaty w całości.

Zgodnie z art. 493 § 1 k.p.c. w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym pozwany powinien przedstawić zarzuty, które pod rygorem utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz przedstawić okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody. Lista zarzutów sprowadzała się w istocie do dwóch kwestii. Było to wypełnienie weksla na kwotę obejmującą podatek od nieruchomości, co nie było objęte porozumieniem wekslowym i brakiem możliwości wykonywania dzierżawy wobec sprzedaży części gruntów w jej toku. Żaden z tych zarzutów nie został potwierdzony w toku procesu.

Gwarancyjny charakter wystawionego przez pozwanych weksla in blanco wynika z treści § 4 pkt 2) łączących strony umów dzierżawy. To właśnie powyższe umowy - których fakt zawarcia nie był kwestionowany – stanowiły przyczynę zaciągnięcia zobowiązania wekslowego.

Na wstępie rozważań należy zauważyć, że ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie Sąd poczynił w oparciu o dołączone do sprawy dokumenty, których wiarygodność i prawdziwość żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania pozwanych – A. R. i P. R., którzy to przyznali fakt zawarcia między nimi a J. S. umów dzierżawy, aneksowaniem ich, jak również wskazaniem przez nich, że powodem nie uiszczenia przez nich na rzecz powoda czynszu za lata 2015-2016 była obawa w uzyskaniu przez nich dopłat bezpośrednich, z powodu zwarcia między powodem a małżonkami A. umowy sprzedaży jednej z dzierżawionych przez nich działek. Również bardzo istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miały zeznania wszystkich zawnioskowanych przez strony świadków - K. K., M. A. (2) i M. A. (3). Pierwszy z wymienionych - K. K. wskazał, przede wszystkim na fakt, że dzierżawcy mieli prawo, a nawet obowiązek uprawy sprzedanych małżonkom A. nieruchomości, celem wykonania zobowiązania względem Agencji Restrukturyzacji i

Modernizacji Rolnictwa. Natomiast drudzy z wymiecionych – M. A. (2) i jej syn M. A. (3) wskazywali, że małżonkowie A. nie utrudniali pozwanym wejścia na należącą do nich od 2015 r. działkę i jej uprawę – co w ostateczności potwierdził w swoich zeznaniach sam pozwany.

Niniejszy proces – jak wskazano wyżej – jest prowadzony po wydaniu z weksla nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, co jak zaznaczono, determinuje zakres rozpoznania i rozkład ciężaru dowodu.

Przedmiotowy weksel jest wekslem własnym, do którego ma zastosowanie przepis art. 101 prawa wekslowego, określający wymagania formalne weksla własnego. Zgodnie z art. 102 nie będzie uważany za weksel własny dokument, któremu brak jednej z cech wskazanych w art. 101, wyjąwszy przypadki określone w art. 102. Oznacza to, że co do zasady, dokument, któremu brak choćby jednej z cech określonych w art. 101, nie jest wekslem, a więc nie mają do niego zastosowania zasady odpowiedzialności wekslowej. W odniesieniu do weksla własnego niezupełnego w chwili wystawienia, czyli weksla in blanco w miejsce art. 102 ma zastosowanie odrębna regulacja z art. 10. Weksel powinien być uzupełniony najpóźniej w chwili dochodzenia praw z weksla. Weksel w chwili przedstawienia go do realizacji musi zatem zawierać wszelkie cechy ważności - między innymi podpis wystawcy.

W okolicznościach niniejszej sprawy niespornym pozostaje, że weksel został podpisany przez pozwanych (wystawcy weksla), podobnie jak towarzyszące mu porozumienie wekslowe, które zostało zawarte w treści umów dzierżawy zawartych między stronami niniejszego procesu, dokładniej w § 4 pkt 1) oraz że dokumenty te, tj. umowy i weksel zostały przez nich wręczone powodowi (remitent - wierzyciel z weksla).

Dla zachowania czystości formy prowadzonych dalej rozważań podnieść jeszcze należy, iż odpowiedzialność wystawcy weksla in blanco powstaje przez samo podpisanie i wręczenia dokumentu remitentowi. Odpowiedzialność wystawcy weksla in blanco wiąże się zatem z wydaniem weksla niezupełnego z podpisem. Weksel in blanco nie musi być wypełniony w chwili złożenia na nim podpisu, a jeżeli został wydany, zachodzi domniemanie udzielenia upoważnienia dla nabywcy weksla do uzupełnienia weksla, tj. ukształtowania treści weksla. Zobowiązanie z weksla in blanco powstaje zatem w zakresie określonym treścią weksla, jaka mu zostanie nadana wskutek uzupełnienia. Niezgodność uzupełnienia weksla in blanco z porozumieniem nie wpływa jednak na istnienie zobowiązania wekslowego. Wydając weksel in blanco wystawca przyjmuje ryzyko niezgodnego z porozumieniem jego wypełnienia. Przesłanką zatem ukształtowania wierzytelności jest jedynie uzupełnienie weksla w taki sposób, aby odpowiadał wymaganiom art. 101 Prawa wekslowego, nie zaś jego uzupełnienie zgodnie z porozumieniem wekslowym (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2004 r., (...), GI 2006, Nr 4, poz. 28, A. Szpunar, M. Kaliński, Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Warszawa 2003, s. 87-88)

W tym miejscu należy przyrzeć się zarzutom pozwanych, w których wskazują oni, że:

- weksel in blanco został wypełniony na kwotę niezgodną z treścią umów dzierżawy, tzn. zawartych w nich porozumieniu, tzw. obejmował również połowę podatku rolnego od nieruchomości,
- weksel in blanco został wypełniony na kwotę niezgodną z treścią umowy dzierżawy, tj. zawartym w niej porozumieniu, tzw. obejmował również czynsz za używanie i pobieranie pożytków na nieruchomości składającej się z działki nr (...) w obrębie Ł. o pow. 21,25 ha, która została sprzedana przez powoda osobom trzecim, którzy to uniemożliwiali pozwanym wykonywanie w latach 2015-2016 działalności rolniczej na tej nieruchomości.

Tutaj należy wskazać, że Prawo wekslowe dopuszcza w określonych sytuacjach podniesienie przez dłużnika wekslowego zarzutu, że weksel został uzupełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem, który - o ile okaże się zasadny - prowadzi do wyłączenia jego odpowiedzialności z weksla. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 kwietnia 2016 r. wydanym w sprawie (...) (Legalis Numer 1445625) wskazał, że art. 10 Prawa wekslowego nie podważa abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego, a jedynie osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się do stosunku podstawowego łączącego wystawcę weksla i remitenta. Pozwany będący

wystawcą weksla in blanco może jednak bez żadnych ograniczeń podnosić zarzuty uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wobec takiego powoda, który jest bezpośrednim odbiorcą weksla in blanco.

Samo uzupełnienie weksla in blanco, co bezspornie nastąpiło w rozpoznawanej sprawie, powoduje powstanie formalnie ważnego weksla, który daje jego posiadaczowi możliwość wykonania praw z niego wynikających. Weksel in blanco nie jest dokumentem abstrakcyjnym, lecz ściśle związanym z dodatkową umową zawartą między wystawcą a remitentem – porozumieniem wekslowym. Jednak nawet weksel in blanco stawia remitenta w silnej, korzystnej sytuacji dowodowej, bowiem wystawca takiego weksla, chcąc uwolnić się od odpowiedzialności, powinien udowodnić, że wypełnienie weksla nastąpiło niezgodnie z zawartym porozumieniem – ponieważ to on wywodzi skutki prawne z takiego twierdzenia (art. 6 k.c.). W orzeczeniu z dnia 24 lutego 1928 r. sygn. akt I (...) (Zbiór Orzeczeń Sadu Najwyższego 1928, poz. 40) Sąd Najwyższy wskazał, że ciężar dowodu zawarcia umowy regulującej sposób wypełnienie weksla oraz wypełnienia weksla niezgodnie z umową ciąży na wekslowo zobowiązanym.

Jednocześnie podkreślić trzeba, że skutecznie podniesiony zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie powoduje nieważności weksla, jak też nie uchyla w każdym przypadku w całości zobowiązania wekslowego wystawcy, lecz je jedynie ogranicza bądź modyfikuje. Dłużnik będzie odpowiadał nadal, ale wyłącznie w takich granicach, jakie odpowiadają jego woli wyrażonej w porozumieniu wekslowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt (...), OSN 2007, nr 4, poz. 59).

Z chwilą wystawienia weksla in blanco i wręczenia go wierzycielowi następuje zawarcie porozumienia między wystawcą a osobą, której ten weksel zostaje wręczony, określające sposób jego uzupełnienia. Porozumienie takie jest umową zawieraną pomiędzy odbiorcą weksla a wystawcą weksla, do której stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Porozumienie podlega regułom interpretacyjnym oświadczeń woli wyrażonym w art. 65 k.c. W myśl tego przepisu w umowach należy raczej badać, jaki był zgody zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Przepis artykułu Prawa wekslowego nie wymaga żadnej szczególnej formy takiego porozumienia wekslowego. Może być więc ono zarówno pisemne, jak i ustne, może zostać osiągnięte w sposób wyraźny lub dorozumiany (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 28 maja 1998 r., sygn. akt (...), OSN 1999/1/13; z 23 października 2001 r., (...), LEX nr 52712; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1999 r., I (...), OSA 2001, z. 7-8, poz. 37).

Zgodzić się zatem należy z poglądem, iż istnieją sytuacje w których sankcje nieważności nie ma zastosowania mimo formalnych braków weksla. Chodzi o wystawienie i wręczenie weksla niezupełnego z przeznaczeniem do jego późniejszego uzupełnienia tj. weksla in blanco. W takim przypadku bowiem, kiedy obie strony zdają sobie sprawę z niepełności weksla i ustalają, że zostanie on później uzupełniony przez wierzyciela, podpis składany na dokumencie rodzi zobowiązanie podpisującego.

W realiach przedmiotowej sprawy wystawiony weksel in blanco miał charakter weksla gwarancyjnego i został złożony u powoda w celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z niewykonania lub nienależytego wykonania przez A. R. i P. R. zobowiązań wynikających z postanowień umów dzierżawy wraz z późniejszymi aneksami. Wynika to z treści powyższych dokumentów, w tym zawartej w ich treści porozumienia wekslowego, którzy przez jej podpisanie wyrazili zgodę na obciążanie ich tym zobowiązaniem wekslowym.

W tym miejscu zaznaczyć należy również, iż na gruncie obowiązków procesowych stron w postępowaniu nakazowym stosownie do art. 495 § 3 zd. 2 k.p.c. powód może powoływać nowe fakty i dowody w terminie tygodnia od doręczenia mu pisma pozwanego zawierającego zarzuty. Pozwani zaś, jak zaznaczono, zgodnie z art. 493 § 1 zd. 1 k.p.c. mieli obowiązek przedstawiać wszystkie zarzuty przeciwko żądaniu pozwu oraz wszystkie okoliczności faktyczne i dowody na ich potwierdzenie w piśmie stanowiącym zarzuty od nakazu zapłaty.

Nie ulega wątpliwości, że ciężar dowodu, iż weksel in blanco wypełniono w sposób sprzeczny w porozumieniem spoczywa na dłużniku wekslowym - o czym wspomniano już wyżej - który zarzut podniósł, ale także powszechnie przyjmuje się, że w przypadku zakwestionowania prawidłowości uzupełnienia weksla wierzyciel ma obowiązek podać, z jakiego tytułu domaga się zapłaty i przedstawić stosowne wyliczenie. Bez tego dłużnik wekslowy nie jest w stanie

wykazać zgodności sumy wekslowej z porozumieniem (tak wyroki: Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 sierpnia 2007 r., I (...), LEX 446721, Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 9 marca 2011 r., (...) LEX 898634 oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 października 2011 r., (...), LEX 1136133)

Podniesienie przez dłużnika zarzutów wynikających ze stosunku cywilnego łączącego strony zmusza z kolei wierzyciela – w celu ich zwalczenia – do powoływania się na okoliczności faktyczne dotyczące tego stosunku oraz na przepisy prawne ten stosunek normujące. W ten sposób spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego, na którym oparty był pozew wniesiony w postępowaniu nakazowym, przenosi się na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. Ten ostatni bowiem stosunek rozstrzyga o tym, czy i w jakim zakresie istnieje po stronie dłużnika zobowiązanie wekslowe zaciągnięcie wobec wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności cywilnej. Wskazaną łączność wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 7 stycznia 1967 r., (...) (OSNCP 1968/5 poz. 79). Wynika z niej swoisty priorytet stosunku „podstawowego” wobec stosunku wynikającego z weksla gwarancyjnego. Właśnie ta możliwość obrony pozwanego w postępowaniu nakazowym jest przejawem tego priorytetu.

Podniesienie przez pozwanych – A. R. i P. R. zarzutów ze „stosunku podstawowego” zobowiązało powoda J. S. do złożenie oświadczenia co do nich (art. 210 § 2 k.p.c.). Oświadczenie to – siłą rzeczy – polega na przytoczeniu dalszych faktów dotyczących stosunku „podstawowego” i uzasadniających, w związku z odpowiednimi przepisami prawa cywilnego, roszczenie cywilnoprawne z tego stosunku.

Strona powodowa swoim obowiązkiem dowodowym sprostowała i w odpowiedzi na zarzuty oraz na rozprawie z w dniu 11 września 2018 r. złożyła oświadczenie, zawierające przytoczenie faktów dotyczących stosunku podstawowego i uzasadniających roszczenie cywilnoprawne z tego stosunku. Ponadto przedstawiła dokładne rozliczenie składników z których składa się suma wekslowa (k. 140-141), zaprzeczając aby w jej skład wchodziły należności z tytułu podatku. Po pierwsze podniosła, że każdą z wpłat dokonanych przez pozwanych zaliczała w pierwszej kolejności na poczet 1/2 wartości podatków od nieruchomości, na której uiszczenia strony umówiły się w treści umowy, zaś następnie na poczet czynszu (lata 2012-2014). Po drugie zaś wskazała, że za lata 2015-2016, gdzie pozwani nie dokonali na jej rzecz żadnej wpłaty z tytułu zobowiązania z umowy dzierżawy, ma zamiar wytoczyć przeciwko nim odrębny proces cywilny o zapłatę podatku.

Po tym ciężar dowodu w zakresie wykazania, iż zobowiązanie pozwanego nie istnieje lub istnieje, ale w innej wysokości, niż suma wekslowa obciążał pozwanych. Nie wystarczy wobec tego samo ich twierdzenie, że suma wpisana na wekslu jest niezgodna z łączącym strony zobowiązaniem, ale pozwani powinni przeprowadzić dowód na tę okoliczność lub zgłosić przynajmniej wnioski dowodowe zmierzające w tym kierunku.

Treść § 4 pkt 2 umów dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. stanowiącego jednocześnie treść porozumienia wekslowego wskazuje, że zabezpieczeniem zapłaty czynszu dzierżawnego jest wypełniony przez dzierżawców weksel in blanco, co dzięki podpisaniu warunków umów jednocześnie zostało zaakceptowane przez dzierżawców z pozostałymi postanowieniami tych umów. Interpretacja powyższego zapisu winna sprowadzać się do wniosku, że wystawcy upoważnili wierzyciela wekslowego do wypełnienia weksla złożonego przez nich co do sumy odpowiadającej jego zadłużeniu jedynie z zakresu czynszu dzierżawnego, powstałym w związku z realizacją umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. Tym samym między stronami istniało porozumienie co do warunków wypełnienia weksla in blanco co do sumy wekslowej, nie jako sztywno określonej kwoty, bądź też wskazanej jej górnej wysokości, ale poprzez wskazanie podstawy wyliczenia, tzn. na możliwość wypełnienia go na każdą kwotę odpowiadającą należności powoda, na zabezpieczenie której weksel został wystawiony.

Tym samym również drugi z zarzutów pozwanych okazał się chybiony. Pozwani wskazywali, że brak jest podstaw do żądania przez powoda czynszu za lata 2015-2016, z tytułu dzierżawy działki nr (...) w obrębie Ł. o pow. 21,25 ha, która to kwota jest składnikiem sumy wekslowej, albowiem działka ta została w grudniu 2015 r. sprzedana przez powoda osobom trzecim, którzy po jej zakupie uniemożliwiali im wykonywanie na niej działalności rolniczej. Po pierwsze z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, tj. postanowień umów dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. wynika, że J. S. miał prawo przenieść własność nieruchomości - przewidywał to § 9 zwartych między stronami umów

dzierżawy, jednakże pod warunkiem zagwarantowania dzierżawcom, że nowy właściciel zapewni im dzierżawę na czas trwania umowy dzierżawy. Powyższe zostało spełnione dzięki zawarciu między J. S. a nabywcami tej nieruchomości – małżonkami A. umowy użyczenia, mocą którego powód był uprawniony do dalszego wydzierżawiania nieruchomości pozwanym. Po drugie zeznania świadków – M. A. (2) i M. A. (3), jak również samego powoda wyraźnie wskazywały, że małżonkowie A. nigdy nie uniemożliwiali pozwanym uprawiania dzierżawionej ziemi, wręcz przeciwnie – syn małżonków A. oraz sąsiad z powodu braku zainteresowania działką przez pozwanego zbierali z niej trawę i siano. Również świadek - K. K. podawał, że pozwany może, tzn. jest uprawniony do wjechania na pole małżonków A., natomiast już musi (obligatoryjnie) je uprawiać do czasu trwania umowy dzierżawy, żeby wykonać obowiązki wobec Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i uzyskać dotacje. Sąd natomiast nie dał wiary jego zeznaniom w zakresie twierdzeń, że pozwanemu utrudniano uprawę tego gruntu. Jak również uznał, że w tym samym zakresie nie są w pełni wiarygodne zeznania pozwanej A. R.. Powyższe wynika z faktu, iż pozwana na początku swoich zeznań twierdziła, że mąż mógł uprawiać te grunty, natomiast pod koniec zeznań wskazywała, że jednak mąż nie mógł ich uprawiać. Rozpytana dokładnie o szczegóły z związane z uprawą tych gruntów, odparła że ich nie zna. Wskazywała, że zajmował się nimi jedynie pozwany i nie informował jej o prowadzonych przez siebie pracach. Powyższe zeznania również zostają zdyskwalifikowane z powodu ostatecznego przyznania przez pozwanego, że nikt mu fizycznie nie utrudniał dzierżawy na działce nr (...) w obrębie Ł.. Również Sąd nie mógł dać wiary zeznaniom pozwanych, w których podawali oni, że kupujący działkę – małżonkowie A. nie wiedzieli o jej dzierżawie przez małżonków R., podczas, gdy zarówno powód, jak i świadkowie – M. A. (2) i M. A. (3) powyższemu zaprzeczyli. Akceptacja tego stanu również odzwierciedlona jest także w treści postanowień umowy użyczenia, która została podpisana przez J. S. i małżonków A.. Poza tym A. R. podczas zeznań przyznała, że faktycznie wraz z małżonkiem nie zapłacili J. S. czynszu dzierżawnego za lata 2015-2016. Mimo „porzucenia” uprawy dzierżawionej działki przez pozwanych, każda z kontroli dokonywana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wypadła pomyślnie i małżonkom R. przyznawano dotacje, których de facto nigdy nie musieli zwracać – o czym wspominał pozwany P. R. podczas swoich zeznań.

Tym samym wskazywana przez pozwanego obawa – nie uzyskania dotacji na tą działkę okazała się niezasadna. Jak również sama próba usprawiedliwiania się powyższym przed Sądem, jako przyczyną braku zapłaty na rzecz powoda. Tym niemniej, skoro jednak pozwani uzyskali dopłaty winni określoną ich część – zgodnie z umową dzierżawy uiścić na rzecz powoda, tytułem zaległego czynszu za lata 2015-2016. Powyższego jednak nie dokonali. Tym samym bezsporny jest fakt, iż na skutek niewywiązywania się z terminowej zapłaty za dzierżawę gruntu J. S. został pozbawiony należnego mu czynszu. Mimo wezwań do zapłaty pozwani nie dokonali na jego rzecz zapłaty. Powyższe spowodowało, że remitent złożony przez A. R. i P. R. na zabezpieczenie przyszłych roszczeń weksel in blanco wypełnił. Termin płatności na przedmiotowym wekslu został ustalony na dzień 31 lipca 2017 r., do chwili obecnej nie opłacony.

Tym samym strona powodowa udowodniła, iż przedmiotowy weksel zabezpieczał zapłatę zobowiązania pozwanego wobec niej, istniejącego już w chwili wydawania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Ponadto weksel zgodnie z porozumieniem wynikającym z porozumienia wekslowego zawartego w jednym z postanowień umowy dzierżawy z dnia 17 kwietnia 2012 r. mógł być wypełniony na sumę odpowiadającą zadłużeniu pozwanych jedynie z tytułu czynszu wynikającego ze wspomnianych umów oraz aneksów. Skoro w przedmiotowej sprawie tekst weksla odpowiada porozumieniu, to na jego podstawie możliwe było obciążenie pozwanych obowiązkiem zapłaty zobowiązania wekslowego.

Należy tu zaznaczyć, że zawarte w toku wykonywania umowy aneksy stanowiły, z uwagi na ich treść, modyfikację zobowiązania pierwotnego. Nie były nowymi umowami. W tym stanie rzeczy do nich odnosiło się też i pierwotnie udzielone zabezpieczenie.

Mając powyższe na uwadze, z uwagi na treść art. 493 § 1 k.p.c., Sąd uznał, że zarzuty pozwanych są nieuzasadnione i nie znajdują potwierdzenia w materiale dowodnym, dlatego też brak było podstaw do zmiany zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd uznał, że żądanie powoda jest usprawiedliwione co do zasady, jak i wysokość na podstawie art. 104 Prawa wekslowego i art. 481 § 1 k.c.

Z powyższych względów nakaz zapłaty na podstawie art. 496 k.p.c. został utrzymany w całości w mocy, o czym Sąd orzekł w pkt I wyroku.

Po wniesieniu zarzutów po stronie powodowej wstępował nadal profesjonalny pełnomocnik - radca prawny, żądając zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wywołanych wniesionymi przez pozwanych zarzutami. Do kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw przez powoda, które pozwani jako strona przegrywająca sprawę w całości obowiązani są zwrócić przeciwnikowi, należało zatem zaliczyć wynagrodzenie pełnomocnika profesjonalnego w wysokości 5.400 zł, które ustalono w oparciu o treść § 2 pkt 6) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

W związku z tym w punkcie II wyroku Sąd orzekł o kosztach na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zasądzając od pozwanych na rzecz powoda różnice między kosztami procesu w całości należnymi, a kosztami orzeczonymi w nakazie zapłaty, tj. kwotę 1.800 zł.